

Sobota 3. 11. 2018 od 16⁰⁰ kostel sv. Matěje na Praze 6

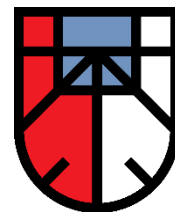
Komunitní centrum Matěj & hudební uskupení Hora Fugit
pořádá závěrečný dušičkový koncert **VIII.** ročníku
cyklu **Ad honorem St. Mathiae**

∞ **HORA FUGIT** ∞

aneb

∞ **ČAS PÁDÍ** ∞

věnovaný památce a poděkování všem svatým, patronům a předkům
za jejich odkaz budoucím generacím

Průvodním slovem i hudbou si přiblížíme **staroslověnskou liturgii**,
jež dozajista zněla též v původní **rotundě sv. Matěje**
(dle **Hájkovy kroniky** založené knížetem **Boleslavem II.** již v roce **971**)

HORA FUGIT & LUDUS MUSICUS

Beata Altior & Martina Čabanová – soprán ♯ harfa
Anna Matlová & Kristina Němečková – alt ♯ šalmaj ♯ roh
Marek Fichtner & Adam Slavický – tenor
Jan Novák & Vít Michalec – bas
František Běhounek – loutna ♯ kobza

PROGRAM

Karel Douša: GLAGOLSKÁ MŠE

∴ středověké písně & moteta ke cti našich zemských patronů
sv. Ludmily & sv. Václava & sv. Prokopa

s **průvodním slovem** o prapočátcích kostela sv. Matěje za vlády Přemyslovců

☼ Tento **kulturně–vzdělávací cyklus** se děje za **finanční podpory MČ Prahy 6** ☼

www.matejstranti.com
chamberoftea.com
ludusmusicus.cz
horafugit.cz

Skica rotundy sv. Matěje podle mapy z roku 1742

Dnešní, nám důvěrně známá podoba kostela sv. Matěje pochází až z roku **1771**. **Původně to byla rotunda** – podle legendy zapsané **kronikářem Václavem Hájkem z Libočan** založená **Boleslavem II.** (920–999) již v roce **971**, později rozšířená o přístavek (jak na titulní straně naznačuje kresba podle vojenské mapy z roku 1741).

Zasvěcení kostelů sv. Matěji není v Čechách vůbec obvyklé. Všechny, o kterých víme a nezakly (**Bechyně, Hrušice, Horšice, Trutnov**), pocházejí z 11. až 13. stol., tedy ze středověku. Všechny byly v průběhu staletí v různé míře přestavovány, ale snad žádný nebyl úplně stržen a znovu postaven, tak jako zdejší kostel. Tak trochu podobně je to i s písněmi ke sv. Matěji – je jich jako šafránu. Z období středověku se nám doposud nepodařilo žádnou českou ani latinskou skladbu objevit. V baroku napsal píseň ke cti sv. Matěje **Adam Michna z Otradovic** a zdejší, dodnes zpívané „**matějské**“ **písně** pocházejí vesměs z první poloviny 20. stol. – tedy z doby posledního vzepětí slávy původní Matějské pouti.

Ve štítu kostela nad sakristií je červeným písmem ozdobně namalován tento nápis:

ANNO 971 GLORIOSA APPARITIO S MATHIAE APOSTOLI DEI IN LOCO ISTO ECCE CONTIGIT CHR. HAJEK FOLIO 87. ECCLESIAM ISTAM ANNO EODEM BOLLESLAUS PIUS LIBERATORI SUO **BREXIT**

Nápis obsahuje úsměvnou záměnu v posledním slově, kde se pravděpodobně autor nechtěl zmiňovat o „**BREXIT(u)**“, ale měl na mysli latinské slovo „**EREXIT**“, čili „*vztyčil*“ ve smyslu „*postavil*“ či přeneseně „*založil*“. Český překlad nápisu zní:

Roku 971 událo se na tomto místě slavné zjevení sv. Matěje apoštola božího. Tak zaznamenává kronika Hájkova na listu 87. Kostel tento téhož roku Boleslav Zbožný zachránci svému vystavěl.

Třebaže díky historické nespolehlivosti Hájkovy kroniky by bylo možné zpochybňovat i dataci založení našeho kostela sv. Matěje, nic to nemění na **vděčnosti, kterou bychom měli cítit k našim předkům, že nám na tomto místě zanechali kostel i bohaté podněty pro povznesení našich vlastních duší.**

Neprávem opomíjené téma starobylé pohnuté historie kostela sv. Matěje dnešním večer zdaleka není vyčerpáno. Náš dnešní program toto upozaděné téma uvádí svým výběrem středověké duchovní hudby a odkazem na staroslověnskou liturgii. *(Cyklus pořadů **Ad honorem St. Mathiae** tímto rozšiřujeme o další linii věnovanou historii samotného kostela. Příští koncert „**Roráty z rudolfínské Prahy**“ se zaměří na hudbu z časů, kdy se zrodila matějská poutní tradice. Hostem tradičního již devátého adventního koncertu v **neděli 2. prosince 2018 od 15 hodin** bude soubor **Dyškanti** pod vedením **Martina Horyny** – všichni jste srdečně zváni!)*

V úvodní části dnešního podvečerního programu zazní dvě nejstarší písně z naší národní historie. Obě byly natolik rozšířené, že vlastně plnily funkci hymny – jak staroslověnská „**Hospodine pomiluj ny**“ (asi přelom 10. a 11. století), tak i česká „**Svatý Václave**“ (asi 12. století). Úvodní píseň bude „Hospodine pomiluj ny“, jejíž zpěv byl prvně zaznamenán při popisu volby knížete **Spytihněva II.** roku 1055. Tuto píseň dokonce učinil císař **Karel IV.** součástí korunovačního řádu českých králů. Zpívala se i v průběhu následujících staletích téměř nezměněna až do našich dnů a my pro srovnání uvedeme také její barokní variantu z kancionálu **Holana Rovenského.**

Čtvrteční slavnost „**Všech svatých**“ připomeneme výběrem písní věnovaných nejstarším světcům českého nebe – **sv. Ludmile, sv. Václavu a sv. Prokopu.** Tuto část zakončíme latinským tříhlasým motetem „**Alle psallite cum luya**“, což v češtině znamená „**Všichni zpívejte aleluja**“.

Druhá část programu je věnována na staroslověnské liturgii, kterou přinesla **cyrilometodějská mise.** Impozantní dílo soluňských bratří **Cyrila a Metoděje** bohužel naráželo od počátku na mnoho překážek a po smrti Cyrila i Metoděje byli jejich žáci našich zemí vyhnáni a vlastní staroslověnská bohoslužba se od nás přesunula na východ a na jih. V mnoha těchto zemích (např. v **Bulharsku, Makedonii** či na **Ukrajně**) dodnes zůstává bohoslužebným jazykem, a to jak v pravoslavném nebo řeckokatolickém (byzantském) obřadu, a dokonce i v rámci římského ritu (v několika klášterech v **Chorvatsku**). V naší zemi lze podle ustanovení papeže **Benedikta XV.** z roku 1920 v některých dnech v roce na vybraných místech (**Velehrad, Vyšehrad, Břevnov, Pražský hrad, Sázava, Stará Boleslav, Svatá Hora u Příbrami**) sloužit liturgii ve staroslověnské. Vzvednutí vlasteneckého citění v 19. století se spojilo na poli duchovní hudby s puristickou tzv. „**ceciliánskou reformou**“. V rámci ní se jali někteří skladatelé komponovat liturgickou hudbu na text **staroslověnské „glagolské“ mše.** Tento proud inspiroval například i **Leoše Janáčka** (1854–1928), který však svoji „Glagolskou mši“ dokončil až v roce 1926 – ve svých 72 letech. Dnes uváděnou mši zkomponoval **Karel Douša** (1876–1944) v roce 1920. V porovnání s Janáčkovým dílem je mnohem skromnějšího rozsahu i obsazení, čímž se daleko více blíží zmíněným reformním idejím, ale zároveň jí to nijak neubírá na kouzlu a působivosti.

Závěrečná píseň **L'homme arme** (Muž ve zbroji) nás vrací do dramatických dob pozdního středověku, neboť pravděpodobně odkazuje na rok 1453, kdy definitivně zanikla římská civilizace dobytím Konstantinopole muslimskými vojsky. Píseň, která svým textem burcuje do zbraně, byla ve své době natolik populární v celé pozdně středověké Evropě, že často sloužila jako **cantus firmus** (základní melodie) pro mnoho polyfonních mší. Píseň lze vnímat i v duchovní rovině, ve které ozbrojený muž představuje archanděla Michaela v jeho duchovní zbroji.

∞ PROGRAM ∞

Průvodní a odborné slovo: Marie Kuldová & Beata Altior & František Běhounek

HYMNUS & PÍSNĚ KE SVATÝM

- I. Hospodine pomiluj ny**
 - ♪ středověká píseň (pravděpodobně 10. nebo 11. stol.)
 - ♪ barokní píseň (V. K. Holan Rovenský, Capella regia musicalis, 1693)
 - II. Sv. Ludmila** (Graduál, 1542-44.; Strahovská knihovna)
 - III. Sv. Václav**
 - ♪ chorál (asi 12. stol.)
 - ♪ moteto (Speciálník královéhradecký, 15. až 16. stol.)
 - IV. Sv. Prokop** (Písně vajoční, 1537)
 - V. Alle psallite cum luya** (Rukopis Mountpelier, 13. stol.)
-

SLOVANSKÁ LITURGIE

- VI. Karolinská litanie** – litanie z doby Karla Velikého (8. až 9. stol.)
 - VII. Introitus – proprium na svátek sv. Matěje** (Graduale parvum)
 - VIII. Karel Douša (1876–1944): Missa glagoljskaja**
 - ♪ **Gospodi pomiluj**
 - ♪ **Sláva va višnjich Bogu**
 - ♪ **Věřuju v jedinago Boga**
 - ♪ **Svet, svet, svet Gospod Bog Sabaot**
 - ♪ **Blagoslovjen**
 - ♪ **Otče náš iže jesi na nebesech**
 - ♪ **Agneče Boží**
 - IX. Závěr: L'homme arme** – „Muž ve zbroji“ (asi 15. stol.)
-

VZPOMÍNKA NA HŘBITOVĚ

Se zpěvem „Večerní“ písně se společně vydáme uctít památku věrných zemřelých.

- X. Večerní** „Dobrou noc ti vinšuji marný světe“ (zapsal Čeněk Holas, 1906)